

Рис. 3. Частка публікацій виокремлених категорій соціальних проблем у загальній їх кількості в онлайн-виданнях «Кореспондент.net» та «Lb.ua» за період з 01.01.2022 року по 31.06.2022 року.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у формулюванні рекомендацій щодо переорієнтації та підвищенні уваги онлайн видань «Кореспондент.net» та «Lb.ua», попри воєнний стан, на висвітлення не подій війни, а соціальної проблематики, оскільки коло цих питань також є актуальним та потребує всебічного висвітлення з метою попередження розвитку цих проблем на загальнодержавному рівні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сайт онлайн видання «Кореспондент.net». URL: <https://ua.korrespondent.net/>
2. Сайт онлайн видання «Lb.ua». URL: <https://lb.ua/>
3. Шендеровський К. Медіакомунікації та соціальні проблеми : Збірка навчально-методичних матеріалів і наукових статей в трьох частинах. Частина перша / ред. К. Шендеровського. Київ, 2012. 288 с.

*Кузьма Діана
Науковий керівник – доц. Бабій Ірина*

СЕМАНТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА СКЛАДНИХ ІМЕННИКІВ У ПОЕЗІЇ СТЕПАНА САПЕЛЯКА

У сучасній лінгвістиці в останні десятиріччя посилюється науковий інтерес до вивчення складних слів. Лінгвісти характеризують композитні лексеми з різних боків: за будовою, способом творення, написанням тощо. Н. Ф. Клименко вважає, що складне слово – це «похідне слово, утворене способом основоскладання чи словоскладання, що має не менше, ніж дві основи» [3, с. 55]. «Історії виникнення іменників-композитів присвятили свої праці М. Я. Плющ, П. П. Плющ, С. П. Самійленко, І. Й. Тараненко; словотвірну структуру й семантику складних слів у сучасній українській мові вивчала Н. Ф. Клименко; процеси утворення складних слів як один із способів формально-граматичної реалізації семантичної структури речення розглядала К. Г. Городенська. У працях Є. Б. Рудницького, І. І. Ковалика, В. М. Русанівського, Н. С. Родзевич, В. О. Горпинича та інших утворення композитів тлумачиться як наслідок лексикалізації назв понять, виражених словосполученнями, що супроводиться зміною форми (структури) та семантики одиниць, які виступають як компоненти композитів. Питання про складні терміни знайшло відгук у працях М. П. Богуцької, А. А. Бурячка, Л. С. Гончаренка, В. С. Марченка, В. М. Овчаренка» [1, с. 6]. Стилістичну роль складних слів простежено у

працях Л. Павленко, С. Єрмоленко, О. Рудь, Н. Сологуб, М. Доленко, Н. Журавльова, І. Бабій та ін.

Найбільш повно складні слова проаналізовано у монографії Н. Клименко «Словотворча структура і семантика складних слів у сучасній українській мові» (1984 р.) [3] та Л. Азарової «Складні слова в українській мові: структура, семантика, концепція «золотої» пропорції» (2000 р.) [1].

Слова, утворені способом складання, активно вживають письменники у своїх творах, що «мотивується великими можливостями цього способу словотворення та естетичною вагомістю в художньому мовленні» [2, с. 85]. Активною ця група лексем є в поезії відомого українського письменника Степана Сапеляка.

Мета нашої статті – описати семантику складних іменників у поезії С. Сапеляка, розглянути особливості їх уживання. У сучасній лінгвістиці поки що не знаходимо монографій, присвячених аналізу ідіостилю письменника, тому наше дослідження вважаємо актуальним.

Проведені спостереження виявили велику групу складних іменників у поезії Степана Сапеляка. Серед виявлених лексем найбільше іменників з абстрактним значенням та на позначення конкретних предметів.

Абстрактні іменники називають властивості, ознаки, дії, процеси, почуття та ін. У поезії Степана Сапеляка іменники з абстрактним значенням характеризують: назви станів людини: самогуба, самовіддача, свавілля, немилосердність, милосердя, правда-воля, воля-небога, умиротворення, многожалля, наприклад: «Кожен переживає кохання у цілковитій самовіддачі» [4, с. 29]; «А судний день відступить присуд / Немилосердністю терпінь» [4, с. 64]; «із вишень наших / навколішки припадаю /осіннім милосердям» [4, 120]; «На Благовіщення Софії умиротворенням повіє» [5, с. 104]; «і до днів сімох не освячених і освячених божевіллям свавілля» [5, с. 31]; назви рис характеру, манери поведінки: благородність, благородство, довготерпеливість, людинолюбство, наприклад: «посилаю Вам миру полинового / слепомазатися довготерпеливістю Господньою» [5, с. 32]; «Терпіння – обов'язок повсталих, благородство мужності, глибина непорочного духу» [5, с. 101]; «помолімося благомилосердно беззаконіє людинолюбства» [5, с. 130]; назви психічних, інтелектуальних властивостей: божевілля, скорботонька-серденька, чуття-почуття, наприклад: «і до днів сімох не освячених і освячених божевіллям свавілля» [5, с. 31]; «А дари осінні із персня калини Прийміть цих цимбалів чуття-почуття» [4, с. 88]; назви дій, рухів, процесів: благословення, благословіння, марнотратство, кровоток, всеспалення, богослужіння, літописання, кровотеча, многопрокльоння, наприклад: «шануйся в тлінні атеїстичного марнотратства» [4, с. 113]; «Ще скресають тайну Всенічної з благословенням Варсави» [4, с. 112]; «Світ відлунав. Ще палі в кровотоці. Полтавський бій» [4, с. 117]; «вигоряє небо чернече у літописанні Нестеровім» [5, с. 15]; назви природних явищ, процесів, стихій: сніголистопад, сонцестояння, снігопад, зорепад, вітровії, листопад, наприклад: «Прийми цей вірш на відстані любові / У хризантемний сніголистопад» [4, с. 65]; «Ідуть етапи чорним ходом. А білим ходом снігопад» [5, с. 66]; назви звуків, рухів, многоголосся, багатоголосся, стоголосся, наприклад: «стоголосся русів шаблею булатною возноситься» [5, с. 15]; «гучне багатоголосся» [5, с. 35]; назви релігійних свят, обрядів: Благовіст, Водохрестя, Всенічна, Благовіщення, свят-вечір, наприклад: «На

Благовіщення Софії умиротворенням повіє» [5, 104]; «Ще скресають тайну Всенічної з благословенням Варсави» [4, с. 112].

Велику групу у поезії Степана Сапеляка становлять конкретні іменники, що називають предмети, факти, явища, які можна поррахувати. Ми виявили кілька тематичних груп цих іменників: назви предметів побуту, хатнього вжитку: свят-стіл, небога-свіча, кахлі-емалі, колокільце, наприклад: «Той стіл... Свят-стіл... Той стіл без мирту» [4, с. 51]; «Небога-свіча. Дум воскреслий катрен» [5, с. 46]; назви металів, корисних копалин, ґрунтів тощо: срібло-злото, чорнозем, наприклад: «гора каменіє срібло-злото кривцею стікає» [5, с. 36]; «під хрестом – череп серця / у чорноземі скиб» [5, с. 62]; назви птахів, звірів: гуси-гусенята, лебідонька-ліронька, жар-птиця, крук-крученька, чорногалка, наприклад: «У лебединім лузі гуси-гусенята в дзюбки цілувались...» [4, с. 57]; «подав джигун водиченьки лебідоньці-ліроньці / лебідонька ся радує / Лебедин-град дарує» [4, с. 102]; назви квітів, дерев, кущів: первоцвіт, перекотиполе, горицвіт, пустоцвіт, чорнобривці, жито-пшениченька, наприклад: «Твій чистий первоцвіт зав'яз у силует» [5, с. 182]; «ради не дам / піду звідси перекотиполем [4, с. 79]; «отак... Покаймося до неба і почнімо / Від чорнобривців, ластівки й Дніпра [4, с. 107]; «Слова на зажин очки / пийте пийте женчики / і трубіте трубоньку жито-пшениченьку» [5, с. 54]; географічні власні назви, назви міст, районних центрів: Зміїв-град, Лебедин-град, Київ-град, Чернігів-град, Сіверець-Донець, наприклад: «і люди злі стали / і востаннє дзвони оддзвонили / не в Києві-граді / но в цілім світі...» [5, с. 50]; «перший лицар на Сіверці-Дінці змія огнем поборов... / на землиці Слобожанській Зміїв-град заснував» [5, с. 132].

Виявлені у поезії Степана Сапеляка назви осіб зі складною структурою можна об'єднати в кілька груп: назви осіб за професією, діяльністю: хлібороб, богослов, літописець, наприклад: «в пошуках долі шезасмо без князівств без літописців» [5, с. 80]; «Німих богослов заповіджує ношну / Одлучену ніч во спасіння кінця...» [5, с. 47]; назви осіб за негативними, злочинними, розбійницькими діями: головосіки, людоді, наприклад: «Минули головосіки. В очах піску червоний смерч» [5, с. 83]; «Раби. Раби. Ваш кесар людодід» [5, с. 45]; назви осіб за матеріальним і соціальним становищем, роллю в суспільстві: найманець-царевич, найманець-царевич, Чураївна-панна, княгиня-діва наприклад: «Княгиня-діва у коляди зореколі хлоп'ятко пеленає» [5, с. 150]; «щедро дарована Триптолема найманцю-царевичу» [5, с. 111]; назви осіб за психологічними властивостями: атланти-бунтарі, зорелюби, злotosлов, наприклад: «Везуть атланти-бунтарі / Зухвале узголів'я Гонти» [5, с. 107]; «Цвітуть купальські срібні зорелюби / Їм сняться сни, як сни Сковороди» [4, с. 105]; «В злotosлов. У Боже злotosлів'я» [4, с. 95]; назв міфічних істот, божеств: Богоматір, Богородиця, наприклад: «Яви скорботна Богоматір / Святу під Крутами сльозу» [5, с. 65]; «День ангела Пресвятої Богородиці» [5, с. 151].

Таким чином, складні іменники у поезії Степана Сапеляка становлять велику групу. Найчастіше автор уживає абстрактні іменники на позначення психічних станів людини, дій, процесів; конкретні іменники, які називають предмети, географічні об'єкти, характеризують рослинний і тваринний світ. Назви осіб найчастіше позначають осіб за професією, діяльністю, за психологічними властивостями, називають міфічних істот, божеств.

ЛІТЕРАТУРА

1. Азарова Л. Є. Складні слова в українській мові: структура, семантика, концепція «золотої» пропорції. Вінниця: УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2000. 222 с.

2. Бабій І. М. Складні слова у поетичному лексиконі Юліуша Словацького: семантико-дериваційний аспект. Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Філологічні науки. Мелітополь: Видавничий будинок ММД, 2018. Вип. XV. С. 79-86.
3. Клименко Н. Ф. Словотворча структура і семантика складних слів у сучасній українській мові. Київ: Наукова думка, 1984. 251 с.
4. Сапеляк С. Страсті по любові: Поезії. Харків: Майдан, 2000. 132 с.
5. Сапеляк С. Тривалий рваний зойк. Поезії. Київ: «Радянський письменник», 1991. 190 с.

Михайлишин Юлія

Науковий керівник – доц. Ткачук Олександр

ФЕНОМЕН «ТИХОЇ» ЛІРИКИ У ДОРОБКУ ІВАНА МАЛКОВИЧА

Культурно-естетичний розвиток 1960-1980-х років ХХ століття характеризувався гучним мистецьким піднесенням, поетичним експериментаторством як способом супротиву ідеологічній системі. Ослаблення політичного тиску дало змогу розвиватися поколінню талановитих авторів, що популяризували естетизм у ліричному річищі мистецького процесу. Представники цієї культурної епохи презентували нове сприйняття світу, без мотивів активної боротьби, «космічних» перетворень, а натомість з домінантою натурфілософських, медитативних концептів. У цьому контексті Юрій Ковалів відзначив: «Поетичний рух 70-х отримав назву «тихої» лірики. Очевидно, йшлося про непомітне входження цього покоління у літературу, особливо інтонаційну стриманість їхньої внутрішньо-зосередженої поезії» [6, с.100]. Отже, «тиха» лірика – це назва поетичного напрямку української літератури 70-х – поч. 80-х рр. 20 ст., що характеризувався натурфілософським звучанням, переважанням онтологічних проблем існування людини, запереченням соцреалізму. Актуальність нашого дослідження полягає в тому, що поезія Івана Малковича не розглядалася в контексті естетичного феномену «тихої лірики».

Мета статті полягає в дослідженні мотивів поезії Івана Малковича в аспекті естетичної парадигми «тихої лірики». Серед науковців, що досліджували творчість Івана Малковича є: Н. Анісімова, В. Герасим'юк, Ю. Ковалів, І. Римарук, Е. Соловей, В. Моренець, І. Козлик, О. Ткаченко та ін.

Поетичне покоління поетів 80-х років існувало у принципово іншому культурно-історичному зрізі та певною мірою утверджувалося в протиставленні традицій шістдесятництва. Ігор Римарук зазначав, що вісімдесятники «ніколи не мали їх за супротивників. Ми писали не краще чи гірше – інакше. Жили – також інакше, за власними правилами, які, вочевидь, не підійшли б ні першим, ні другим... Чи не найбільшою заслугою «вісімдесятників» перед українською літературою є те, що вони подали приклад моральності... Зокрема, поети-«вісімдесятники» повернули віршеві його істинне призначення і смисл, який – не поза віршем, а в ньому самому, диктується не добрими намірами чи політичною кон'юнктурою, а законами розвитку самої мови, які відмінюють наперед заготовлені рішення» [10].

Творчість представників так званої «тихої» лірики – В. Затуливітра, І. Жиленко, П. Мовчана, Л. Скирди, А. Кичинського, В. Підпалого, Л. Талая, Л. Таран та ін. – привабила модерністські пошуки покоління 80-х років такими факторами: «зміна кута зору від планетарної глобальності до земної локалізації» [4, с.137]; прагнення до соціально-історичного реалізму, точності образних асоціацій, філософської багатогранності образу; перехід «від